

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Кременецького районного суду Тернопільської області
24.07.2024

м. Тернопіль, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» 24.07.2024 групою НПМ здійснено відвідування Кременецького районного суду Тернопільської області (далі – суд, судовий орган).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ у складі:

Криницький Олександр Миколайовий, представник Уповноваженого у Тернопільській області;

Біловус Людмила Романівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Трінька-Яворська Тетяна Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Суд розташований за адресою: вул. Чорновола, 7, м. Кременець, Кременецького району, Тернопільської області, поштовий індекс 47003.

Керівництво:

Білошевич Галина Степанівна, голова суду.

Гаскевич Світлана Любомирівна, керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників суду – 28,5 штатних одиниць, з них штатна чисельність суддів – 5 осіб, та одна суддя поза штатом, яка прикріплена до суду.

Суд розміщений в двоповерховій будівлі. У приміщенні суду (загальному коридорі) наявні інформаційні стенди з інформацією для осіб, які прибули до суду, про розпорядок роботи суду, надання безоплатної правової допомоги, взірці заяв, пам'ятки для відвідувачів про права та обов'язки учасників судового процесу, реквізити судового збору, тощо (фото 1). Також, в суді наявні інформаційні тактильні таблички для кабінетів виконання шрифтом Брайля (фото 2).

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони у Тернопільській області, якими ведеться перевірка та реєстрація пропуску осіб до приміщення суду.

У приміщенні суду облаштовано п'ять залів судових засідань, з яких один зал для розгляду кримінальних справ, який знаходиться на першому поверсі та облаштований боксом з органічного скла та обладнаний системою відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції (фото 3).

Під час відвідування групою НПМ вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

Позитивним результатом роботи суду є укладений Меморандум про співпрацю між Західним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги, Кременецьким районним судом Тернопільської області та Кременецькою обласною гуманітарно - педагогічною академією імені Тараса Шевченка. Метою цього Меморандуму є консолідація зусиль Сторін, спрямованих на забезпечення комунікації між органами системи правосуддя та громадою, створення атмосфери «дружнього до людини» суду, комфортних умов перебування відвідувачів суду у судовому приміщенні та зменшення психологічної напруги, що сприятиме підвищенню довіри громадян до системи правосуддя шляхом впровадження служби волонтерів у судах.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 16 листопада 2020 року. За результатами попереднього відвідування НПМ Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Тернопільській області та Кременецькому районному суду були надані рекомендації щодо:

- обладнання приміщення для розміщення особового складу варту (конвою) та камери для підсудних (засуджених) відповідно до встановлених вимог;

- обладнання в приміщенні суду спеціальних (службових) входів та ізольованих маршрутів для конвоювання підсудних (засуджених), а також бокс або огорожений майданчик для спеціального автомобіля;

- обладнання всіх необхідних приміщень, передбачених державними будівельними нормами, в тому числі кімнати для роботи адвоката з підсудними/засудженими або місце для конфіденційного спілкування з адвокатом у приміщеннях для підсудних (засуджених) та конвою;

- створення належних умов для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до норм щодо доступності будинків і споруд для цієї категорії осіб. Забезпечити дотримання прав осіб з інвалідністю, в тому числі в залах судових засідань, визначити місця для інвалідів, які пересуваються в кріслах колісних;

- обладнання санітарних вузлів згідно вимог державних будівельних норм, для можливості користування ним особами з інвалідністю.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування не виконано.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 28 Конституції України, ст. 25 Загальної декларації прав людини, п. 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН)).

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог п. 6.5.2. ДБН, де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташована одна зала судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано три камери та площа кожної камери повинна бути не менше ніж 4,0 м². Натомість в суді відсутні камери для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Примусово доставлені в суд підсудні/засуджені тримаються у спеціальному боксі із захисного скла, який розташований у залі судових засідань для розгляду кримінальних справ, або в транспортних засобах для конвоювання.

Вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (заява № 2653/13 і 60980/14 від 4 жовтня 2016 р.) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

2. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судових засідань, чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводить. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга №67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм

захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

3. Окрім цього, відповідно вимог пункту 6.4.5 ДБН відсутнє приміщення для ознайомлення відвідувачів та підсудних (засуджених) з матеріалами справи. З цієї причини відвідувачі ознайомлюються у приміщенні канцелярії, а підсудні (засуджені), які тримаються під вартою, не мають доступу до зазначеного вище приміщення, через що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Право на забезпечення безпеки у суді.

4. У порушення вимог п. 6.5. ДБН в будівлі суду відсутнє приміщення для конвою.

5. Відповідно до п. 6.5.2. ДБН в блоці, де розміщені камери для підсудних (засуджених) необхідно передбачати спеціальний санвузол для підсудних (засуджених). Натомість у суді відсутній санітарний вузол для підсудних (засуджених), що наражає на небезпеку як підсудних (засуджених), так і відвідувачів.

6. Всупереч вимог п.5.11 ДБН та п. 14 Інструкції територію суду не обладнано боксом для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), або огороженою стоянкою для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу.

Заїзд спеціального автотранспорту конвойної служби, посадка (висадка) примусово утримуваних осіб проводиться через центральний вхід до суду.

7. Також у порушення п. 13 Інструкції у суді не передбачено окремого ізольованого маршруту для підсудних (засуджених) від місця висадки до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Супровід таких осіб відбувається через центральний вхід та коридором суду. Така ситуація несе небезпеку для підсудних (засуджених), а також для працівників суду та відвідувачів.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 21 Конституції України, Державні будівельні норми України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд»).

8. Будівля суду не обладнана пандусом, ліфтом чи підйомником, а тому маломобільні групи населення не в змозі самотійно і без сторонньої допомоги потрапити до суду, що суперечить вимогам пункту 3.1.5 ДБН В.2.2-40:2018. Санітарні вузли у приміщенні суду у порушення вимог пунктів 11.5 та 11.6 ДБН

2.2-40:2018, не пристосовані для користування маломобільними групами населення через відсутність поручнів, штанг, поворотних чи відкидних сидінь тощо. Верхні і нижні сходинок сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, не мають контрастного забарвлення або маркування, що не відповідає вимогам пункту 7.2.20 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 6.3.1.4 ДБН В.2.2-40:2018 (фото 4).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Тернопільській області:

1. Облаштувати приміщення для підсудних (засуджених) і конвою відповідно до міжнародних та національних стандартів;
2. Облаштувати кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими);
3. Обладнати будівлю суду спеціальним санвузлом для підсудних (засуджених);
4. Обладнати санітарну кімнату суду для користування осіб з інвалідністю;
5. Забезпечити наявність ізольованого маршруту конвоювання підсудних (засуджених) до зали судових засідань;
6. Обладнати бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті.

Кременецькому районному суду Тернопільської області:

Вжити заходи щодо запобігання порушень, що можуть призводити до порушень прав людини.

Додатки: фотофіксація на 2 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав люди**

Тетяна ТРІНЬКА-ЯВОРСЬКА

Додатки

Фото 1

Фото 2

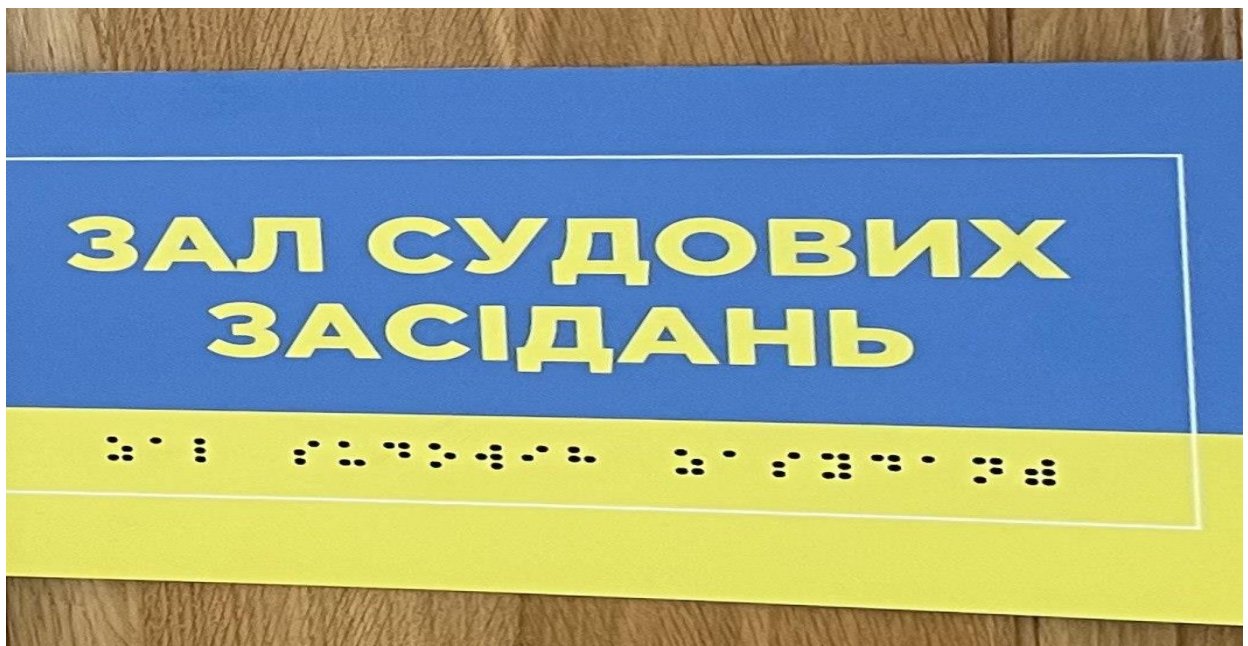

Фото 3

Фото 4

Фото 5

